

Wyrok z dnia 8 marca 2001 r.

III RN 138/00

Osoba zobowiązana do stosowania procedury celnej składu celnego, w razie powstania tzw. długu celnego w przywozie na skutek usunięcia spod dozoru celnego towaru podlegającego należnościom celnym przewozowym staje się z mocy prawa dłużnikiem i za powstały dług celny ponosi odpowiedzialność na zasadzie ryzyka (art. 211 § 1 i art. 211 § 3 pkt 4 w związku z art. 3 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 9 stycznia 1997 r. - Kodeks celny, Dz.U. Nr 23, poz. 117 ze zm.).

Przewodniczący SSN Andrzej Wasilewski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Jerzy Kwaśniewski, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 8 marca 2001 r. sprawy ze skargi „E.I.C.” Spółki z o.o. w W. na decyzję Prezesa Głównego Urzędu Cei z dnia 30 października 1998 r. [...] w przedmiocie wymiaru należności celnych na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 10 lutego 2000 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i oddalił skargę.

U z a s a d n i e

Dyrektor Urzędu Celnego w W. objął tzw. procedurą składu celnego towar w postaci sprzętu elektronicznego zgłoszonego do tej procedury przez firmę „E.I.C.” Sp. z o. o. oraz złożonego w Składzie Celnym „A.” – Barbara N., przy czym – na mocy porozumienia firmy „E.I.C.” Sp. z o. o. i Składu Celnego „A.” – Barbara N. – firma „E.I.C.” Sp. z o. o. miała prawo dostępu do pomieszczeń składu celnego i złożonych tam towarów. W dniu 19 marca 1998 r., w wyniku spisu towarów, ujawniono, iż część towarów objętych procedurą składu celnego została skradziona, co oznaczało, że towar ten został w rezultacie nielegalnie wprowadzony do obrotu na polskim obszarze celnym. W tej sytuacji Dyrektor Urzędu Celnego w W. decyzją z dnia 24 czerwca 1998 r. obliczył kwotę długu celnego za towar usunięty spod dozoru cel-

nego i na podstawie art. 207 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. Nr 137, poz. 926 ze zm.) w związku z art. 262 oraz art. 109, art. 211 § 1, art. 221 i art. 222 ustawy z dnia 9 stycznia 1997 r. – Kodeks celny (Dz.U. Nr 23, poz. 117 ze zm.), § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1997 r. w sprawie ceł na towary przywożone z zagranicy (Dz.U. Nr 158, poz. 1047), a także art. 1 ust. 1, art. 2 ust. 2, art. 7, art. 11, art. 11a oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz.U. Nr 11, poz. 50 ze zm.) stwierdził powstanie długu celnego oraz obliczył podatki tytułem cła oraz podatku od towarów i usług i obciążył nimi solidarnie firmę „E.I.C.” Sp. z o.o. oraz Skład Celny „A.” – Barbara N. W wyniku odwołania złożonego przez firmę „E.I.C.” Sp. z o.o., Prezes Głównego Urzędu Ceł decyzją z dnia 30 października 1998 r. utrzymał w mocy decyzję organu celnego pierwszej instancji. Jednakże następnie, w wyniku skargi na powyższą decyzję Prezesa Głównego Urzędu Ceł, Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 10 lutego 2000 r. [...] uchylił zaskarżoną decyzję w części dotyczącej solidarnej odpowiedzialności firmy „E.I.C.” Sp. z o.o. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził, że korzystający ze składu celnego jest odpowiedzialny za wykonywanie obowiązków wynikających z objęcia towarów procedurą składu celnego (art. 109 Kodeksu celnego) i jest on dłużnikiem z tytułu zobowiązania do wykonania obowiązków wynikających z czasowego składowania towarów lub wynikających ze stosowania procedury celnej, którą towar został objęty (art. 211 § 3 pkt 4 Kodeksu celnego). Tym niemniej – jak to ujął Naczelny Sąd Administracyjny – zastosowanie tych przepisów wobec korzystającego ze składu celnego „wymaga jednak dokładnych i konkretnych ustaleń wskazujących na naruszenie przez podmiot ten obowiązków wynikających z objęcia towarów procedurą składu celnego lub wynikających z czasowego składowania towarów albo ze stosowania procedury celnej, którą towar został objęty. Niezbędne jest także ustalenie związku przyczynowego pomiędzy naruszeniem tych obowiązków a skutkiem, który w niniejszej sprawie polega na usunięciu składowanego towaru spod dozoru celnego i wprowadzeniu go do obrotu na polski obszar celny”. Tymczasem, wbrew obowiązkowi określonemu w art. 122 Ordynacji podatkowej, ustaleń takich nie dokonano w rozpoznawanej sprawie, „co uniemożliwia ustosunkowanie się do zarzutu skarżącej, która kwestionuje zasadność solidarnego obciążenia jej długiem celnym”.

Minister Sprawiedliwości pismem z dnia 22 sierpnia 2000 r. [...] wniósł rewizję

nadzwyczajną od powyższego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 10 lutego 2000 r. [...] zarzucając mu rażące naruszenie art. 22 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.) w związku z art. 211 § 3 pkt 4 Kodeksu celnego, a w konsekwencji na podstawie art. 57 ust. 2 ustawy o NSA wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie skargi. W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej podniesiono w szczególności, że:

Po pierwsze – skarżąca firma „E.I.C.” nie przeniosła swoich praw i obowiązków do korzystania z gospodarczej procedury celnej na inne osoby (art. 96 Kodeksu celnego). Po drugie – jest poza sporem, że część towaru objętego wnioskiem skarżącej o zastosowanie procedury składu celnego została usunięta spod dozoru celnego, a – zgodnie z art. 211 § 3 pkt 1 – pkt 3 Kodeksu celnego – dłużnikami są osoby, które usunęły, uczestniczyły w usunięciu towaru spod dozoru celnego oraz nabyły, posiadały lub są w posiadaniu takiego towaru. Równocześnie, na podstawie art. 211 § 3 pkt 4 Kodeksu celnego, dłużnikiem jest także osoba zobowiązana do wykonywania obowiązków wynikających z czasowego składowania towarów lub wynikających ze stosowania procedury celnej, którą towar został objęty; skoro więc wszystkie osoby wymienione w art. 211 § 3 pkt 1 – pkt 4 Kodeksu celnego zobowiązane zostały do zapłacenia kwoty wynikającej z długu celnego, oznacza to, że zobowiązanie ma charakter zobowiązania solidarnego. Po trzecie – nie ma wątpliwości co do tego, że skarżąca jest dłużnikiem na podstawie art. 211 § 3 pkt 4 Kodeksu celnego. Po czwarte – nie jest trafne stwierdzenie Naczelnego Sądu Administracyjnego, zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że przepisy art. 109 i art. 211 § 3 pkt 4 Kodeksu celnego „mają charakter norm ogólnych i blankietowych, mogą stanowić podstawę odpowiedzialności za dług celny”, a ich zastosowanie wymaga „dokładnych i konkretnych ustaleń wskazujących na naruszenie przez podmiot ten obowiązków wynikających z objęcia towarów procedurą składu celnego”, ponieważ sens tego przepisu polega właśnie na tym, że korzystający z określonej procedury celnej staje się dłużnikiem w momencie zaistnienia przewidzianych w ustawie faktów (usunięcia towaru spod dozoru celnego). Natomiast „bez znaczenia jest, czy zdarzenie, z którym przepisy Kodeksu celnego łączą powstanie długu celnego, było wynikiem działania tego podmiotu lub osób trzecich, jak również czy było to działanie celowe czy też efekt niedbalstwa lub niedochowania należytej staranności. Organ celny stwierdza, czy określone obowiązki zostały wykonane czy nie. Nie bada przy tym stopnia przy-

czynienia się korzystającego z procedury celnej do niewykonania tych obowiązków. Konieczność takiego badania nie wynika z powołanych przepisów Kodeksu celnego. Osoba korzystająca z procedury celnej, prowadząc działalność gospodarczą w zakresie przywozu towarów na polski obszar celny, ponosi odpowiedzialność na zasadzie ryzyka”. Dlatego, w opinii rewizji nadzwyczajnej „pogląd NSA wyrażony w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, iż korzystającego z procedury składu celnego można uznać za dłużnika na podstawie przepisu art. 211 § 3 pkt 4 Kodeksu celnego tylko po ustaleniu związku przyczynowego pomiędzy niewykonaniem przez ten podmiot obowiązków ciążących na nim z mocy prawa, a skutkiem w postaci usunięcia towaru spod dozoru celnego, pozostaje w rażącej sprzeczności z treścią cytowanego przepisu”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest zasadna. Korzystanie z procedury składu celnego (art. 89 § 1 pkt 2 i § 2 pkt 1 Kodeksu celnego) jest prawem importera, z którego wynikają określone ustawą przywileje (art. 102 oraz art. 114 – 118 Kodeksu celnego), a także szczególne obowiązki (art. 109 w związku z art. 107 oraz art. 3 § 1 pkt 1 Kodeksu celnego), których celem jest zapewnienie, aby towary złożone w składzie celnym nie zostały usunięte spod tzw. dozoru celnego. W rezultacie, w razie powstania tzw. długu celnego w przywozie, w wypadku usunięcia spod dozoru celnego towaru podlegającego należnościom celnym przywozowym (art. 211 § 1 w związku z art. 3 § 1 pkt 2 Kodeksu celnego), osoba, która zobowiązana jest do wykonywania obowiązków wynikających ze stosowania procedury celnej składu celnego (przesłanka obiektywna), staje się z mocy prawa dłużnikiem i za powstały dług celny ponosi ona odpowiedzialność na zasadzie ryzyka (art. 211 § 3 pkt 4 Kodeksu celnego), odmiennie aniżeli pozostali dłużnicy, których dotyczy art. 211 § 3 pkt 1 – pkt 3 Kodeksu celnego. W przeciwnym razie ryzyko utraty towaru wprowadzonego na polski obszar celny, od którego nie została uiszczona należność celna, musiałoby ponosić państwo. Dlatego trafny okazał się podniesiony w rewizji nadzwyczajnej zarzut rażącego naruszenia art. 211 § 3 pkt 4 Kodeksu celnego, bowiem w rozpoznawanej sprawie jest poza sporem, że w czasie, gdy skarżąca korzystała z procedury celnej składu celnego, w wyniku usunięcia spod dozoru celnego części zgłoszonych przez skarżącą towarów, które objęte były procedurą składu celnego, powstał dług celny (art. 211

§ 1 i § 2 Kodeksu celnego). W tej sytuacji, wbrew pogładowi prawnemu sformułowanemu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego, zważywszy na to, że skarżąca nie przeniosła na inne osoby swych obowiązków wynikających ze składowania towarów objętych procedurą składu celnego (art. 104 § 2 w związku z art. 96 Kodeksu celnego), stała się ona z mocy ustawy dłużnikiem i odpowiada na zasadzie ryzyka za powstały dług celny (art. 211 § 3 pkt 4 Kodeksu celnego), solidarnie z prowadzącym ten skład celny (art. 221 w związku z art. 107 pkt 1 i pkt 2 oraz art. 109 Kodeksu celnego).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹⁵ KPC w związku z art. 10 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej – Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) orzekł jak w sentencji.

=====